

ANNE-MARIE MALINGREY, *La littérature chrétienne* (Collection „Que sais-je?” Le point des connaissances actuelles, no. 1286). Paris, Presses Universitaires de France, 1968, 128 p. in 16°.

Lucrări de felul celei aci semnalate îndreptăţesc înainte de toate două întrebări : cit e de bine informată ? cit e de bine scrisă ? — În cazul care ne interesează răspunsul e lesnicios şi e în amîndouă cazurile pozitiv. Ne găsim în prezenţa unei expuneri curgătoare şi plăcute, iar familiaritatea autoarei cu problemele tratate nu poate fi nici ea pusă la îndoială.

Cărţulia începe cu modestele mărturii despre creştinismul palestinian şi se încheie, în secolul al VIII-lea, cu ultimii reprezentanţi ai erei patristice : Ion din Damasc şi Teodor Studitul. Între limite de timp atît de largi, tratarea oamenilor şi a doctrinelor nu putea fi decît succintă, deseori lapidară. Dar distribuţia materiei e limpede şi caracterizările, oricum, lămuritoare. Primul capitol se intitulază „moştenirea apostolilor” : începe cu așa-numita *Didaché* şi sîrşeşte cu Polycarp din Smyrna. Al doilea e închinat apologetilor : Aristide, Iustin, Tatian, Athenagoras, Theofil din Antiochia, Meliton din Sardes. Al treilea zăboveşte asupra marilor alexandrini : Clement şi Origen ; al patrulea, asupra crizei ariene ; al cincilea, asupra apariţiei şi răspîndirii monachismului. Ultimele trei capitole tratează despre „cappadocieni” (Vasile cel Mare, Grigore din Nazianz, Grigore din Nyssa), despre şcoala din Antiochia (Diodor din Tars, Ion Chrysostomul, Teodor din Mopsuesta, Teodoret) ; în sîrşit, cum am mai lăsat-o să se înţeleagă, despre ultimii Părinţi ai Bisericii, de la Procopie din Gaza la Ion Scărarul şi Teodor Studitul.

O bibliografie scurtă dar judicios întocmită încheie volumaşul, foarte potrivit pentru o iniţiere rapidă în problemele unei literaturi pe cit de întinse, pe atît de anevoie de stăpînit şi chiar de procurat.

D. M. Pippidi

MAURICE HOLLEAUX, *Études d'épigraphie et d'histoire grecque. Tome VI : Bibliographie et index détaillé* par Louis ROBERT. Paris, De Boccard, 1968, 268 p., 4 planşe afară din text.

Acum treizeci de ani exact — şase ani după moartea autorului — se tipăreau într-o importantă editură pariziană şi în excelente condiţii grafice primele două volume de *Studii de epigrafie şi de istorie greacă* ale lui Maurice Holleaux, strînse şi editate de Louis Robert, elevul şi urmaşul dispărutului la catedra de Epigrafie şi antichităţi greceşti de la Collège de France. Volumul al III-lea le urma în 1942, al IV-lea, în 1948. Greutăţi materiale au întîrziat apariţia volumului V pînă în 1957 şi abia după alţi 11 ani ne e dat să avem în mînă ultimul volum din serie, redactat în întregime de Louis Robert şi în care, pe lângă bibliografia completă şi sistematică a scrierilor lui Holleaux, ni se oferă principalele note necrologice publicate după moartea învăţatului, cîteva pagini inedite dintr-un jurnal redactat de Holleaux de-a lungul anilor petrecuţi la Şcoala din Atena, în sîrşit, şi mai ales, un indice general şi mai mulţi indici speciali (de cuvinte greceşti şi latine, de documente studiate sau emendate : inscripţii,